

שש דפיקות / הרב יוסף דב סולוביצ'יק

"אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחתי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קנצותי רסיסי לילה:

פשטתי את פתנתי איככה אלפשנה רחצתי את רגלי איככה אטנפם:

דודי שלח דודי מן החור ומעי המו עליו:

קמתי אני לפתח לדודי ונדי נטפו מור ואצבעתי מור עבר על פפות המנעול:

פתחתי אני לדודי דודי חמק עבר נפשי יצאה בדברו בקשתייהו ולא מצאתיהו קראתיו ולא ענני:

(שיר השירים פרק ה')

לפני שנים מעטות, בעצם ליל בלהות מלא זוועות מידנק, טרבלינקה ובוכנוולד, בליל של תאי גז וכבשנים, בליל של הסתר פנים מוחלט, בליל שלטון שטן הספקות והשמד, אשר רצה לסחוב את הרעיה מביתה לכנסיה הנוצרית, בליל חיפושים בלי הרף ובקשת הדוד - בליל זה גופו צף ועלה הדוד. הא-ל המסתת בשפירר חביון הופיע פתאום והתחיל לדפוק בפתח אוהלה של הרעיה הסחופה והדוויה, שהתהפכה על משכבה מתוך פרפורים וייסורי גיהנום. עקב ההכאות והדפיקות בפתח הרעיה עטופת אבל, נולדה מדינת ישראל.

כמה פעמים דפק הדוד בפתח אהל רעיתו! דומני, שלכל הפחות יכולים אנו למנות שש דפיקות.

ראשית, דפיקת הדוד נשמעה במערכת הפוליטית.

מבחינת היחסים הבין-לאומיים לא יכחיש אף איש, שתקומת מדינת ישראל, במובן הפוליטי, הייתה **התרחשות כמעט על-טבעית**. רוסיה וארצות המערב תמכו יחד ברעיון ייסודה של מדינת ישראל, שהייתה אולי ההצעה היחידה שבנוגע לה התאחדו המזרח והמערב. נוטה אני להאמין, שארגון אומות המאוחדות נוצר במיוחד לתכלית זו - לשם מילוי השליחות שהטילה עליו ההשגחה. נדמה לי, שאין להצביע על שום הישג ממשי אחר על ידי האו"ם. חז"ל הביעו כבר את הדעה, כי לפעמים "מטר" יורד "בשביל יחיד" ובשביל עשב אחד. אינני יודע את מי ראו נציגי העיתונות בעיני בשר בכסא הנשיאות באותה אסיפה גורלית אשר בה הוחלט על יסוד מדינת ישראל, אבל מי שהסתכל אז היטב בעינו הרוחנית הרגיש ביושב-ראש האמיתי שניצח על הדיונים, והוא - הדוד. הוא דפק בפטישו על השולחן. האין אנו מפרשים את הכתוב: "בלילה ההוא נדדה שנת המלך" - "שנת מלכו של עולם"? אם אחשוורוש לבדו נדוד שנה היה, לא היה הדבר חשוב כלל ולא צמחה ישועה באותו לילה. אבל אם מלכו של עולם, כביכול, לא גם - נולדה הגאולה. אם פלוני-אלמוני פתח את הישיבה של האומות המאוחדות לא היתה נולדת מדינת ישראל, אבל אם הדוד דפק בשלחן הנשיאות-התרחש הפלא. קול דודי דופק!

שנית, דפיקת הדוד נשמעה בשדה הקרב.

חיל ההגנה הקטן של ישראל ניצח את צבאותיהן העצומים של ארצות ערב. נס "רבים ביד מעטים" נעשה לעינינו. ופלא עוד יותר גדול התרחש באותו שעה! הקב"ה הכביד את לב ישמעאל וציוה עליו לצאת לקרב נגד מדינת ישראל. אילולא הכריזו הערבים מלחמה על ישראל, והיו מסכימים לתכנית החלוקה, הייתה מדינת ישראל נשארת בלי ירושלים, בלי חלק גדול של הגליל וכמה משטחי הנגב. אילו היה פרעה לפני אלפי שנים, נותן לישראל לצאת ממצרים מיד כפי בקשתו הראשונה של משה, היה משה צריך לעמוד בדיבורו והיה חוזר אחרי שלושה ימים. אבל פרעה הכביד את ליבו ולא שמע אל משה. הקב"ה הוציא את ישראל ביד חזקה וברוע נטויה. ממילא פקע כוחה של ההבטחה כי ישובו מצרימה. כל חוזה המבוסס על הסכס שני הצדדים אינו מחייב את הצד האחד אם הצד השני מסרב למלא את אשר עליו לעשות. קול דודי דופק!

שלישית, הדוד התחיל לדפוק גם בפתח האהל התיאולוגי,

וייתכן, כי זוהי הדפיקה החזקה ביותר. הדגשתי כמה פעמים בדברי על ארץ-ישראל, שכל טענות התיאולוגים הנוצרים, שהקב"ה נטל מכנסת ישראל את זכויותיה בארץ ישראל, ושכל ההבטחות בנוגע לציון וירושלים מתייחסות במובן אליגורי אל הנצרות והכנסייה הנוצרית, נתבדו בפרהסיא על ידי יסוד מדינת-ישראל, כטענות שקר, שאין להם שום עיקר ושורש. יש צורך בידיעה מקיפה בספרות התיאולוגית. מאז ימי יוסטין מרטיר עד התיאולוגים החדשים בימינו, כדי להבין את כל הפלא הגדול הזה, שעל ידיו **נפרכה בפומבי ההנחה המרכזית בתיאולוגיה הנוצרית**...

קורת רוח אני מוצא בקוראי בעיתונים קתולים ועיתונים פרוטסטנטיים על מדינת ישראל. בעל כרחם עליהם להזכיר את שם ישראל כשהם מוסרים חדשות על ציון וירושלים הנמצאות בידינו. יש לי תמיד רגש מיוחד של סיפוק נפש בשעה שאני קורא בעיתון, שתגובת מדינת ישראל אינה ידועה כעת, כי שבת היום והמשרדים סגורים, או כשאני קורא בערב פסח ידיעה מ"יונייטד פרס" ש"היהודים ישבו הלילה לשלחן הסדר בתקווה, שניסי מצרים יחזרו ויתרחשו היום. קול דודי דופק!

רביעית, הדוד דופק בלבות הנוער המתבולל והנבון.

תקופת הסתרת הפנים בראשית שנות הארבעים הביאה בלבול המוחות בין המוני העם היהודי והנוער היהודי בפרט. ההתבוללות הלכה וגברה, והדחיפה לברוח מהיהדות ומעם ישראל הגיעה לשיאה. פחד, ייאוש ועם הארצות גרמו לרבים לנטוש את כנסת ישראל, ולעלות על האניה "לברוח תרשישה מלפני ה'". נחשול, שנדמה היה שאין מעצור לו, עמד לכלותנו. פתאום התחיל הדוד לדפוק בדלתות הלבבות הנבוכים ודפיקתו - תקומת מדינת ישראל - האטה, לפחות, את תהליך הבריחה. רבים מהמתנכרים לשעבר קשורים עתה למדינת העברית בקשרי רגש נאות על הישגיה הכבירים. הרבה יהודים אמריקאיים שנטמאו למחצה, לשליש ולרביע שרויים בפחד טמיר ודאגה בשל משבר העובר על מדינת ישראל, והם מתפללים לשלומה וטובתה, אעפ"י שרחוקים המה מהמתמכרות גמורה אליה. אפילו אלה העוינים את מדינת ישראל - וישנם יהודים כאלה - מוכרחים להתגונן בלי הרף כנגד החשד המשונה של נאמנות כפולה, והם מצהירים ומכריזים מדי יום ביומו שאין להם חלק בארץ הקודש. סימן טוב הוא ליהודי כשאינו יכול להתעלם מיהדותו, והוא נאלץ לענות תמיד על שאלת "מי אתה ומה מלאכתך" אפילו כשפחדנות יתירה נורקה בו ואין לו העוז והאומץ לענות בגאווה אמיתית: "עברי

אנכי ואת ה' א-להי השמים אני ירא". השאלה המתמידה "מי אתה" מקשרת אותנו לעם ישראל, בעצם, העובדה, כי שם ישראל נישא על שפתיים, יש בה משום הזכרה ליהודי הבורח כי אי אפשר לו לנוס מן כנסת ישראל שבה הסתבך מלידתו. לכל עבר שאנו פונים אנו קולטים את המילה "ישראל": כשמאזינים אנו לתחנות רדיו, כשפותחים אנו את העיתון, כשמשתתפים אנו בכינוס של מתווכחים בענייני דיומא, אנו נתקלים בשאלת ישראל הנידונה בפומבי. דבר זה חשיבותו מרובה ליהודים הנגועים בשנאה עצמית והרוצים להתחמק מן היהדות ולהימלט על נפשם. מתחבאים המה, כיונה, בשעתו, בירכתי הספינה ומבקשים להירדם, אבל רב החובל אינו מניחם להסיח דעתם מגורלם. צילה של ישראל רודף אחריהם בלי הרף. מחשבות מסוימות והרהורים פרדוקסליים בוקעים ועולים מנבכי הנפש אפילו אצל המתבוללים המושבעים. וכשיהודי מתחיל לחשוב, להתבונן, כששנתו נודדת – אי אפשר לדעת לאן תוליכנה אותו מחשבותיו, ואיך יתבטאו פקוקיו וספקותיו. קול דודי דופק!

הדפיקה החמישית של הדוד היא אולי החשובה ביותר. בפעם הראשונה בתולדות גלותנו הפתיעה ההשגחה את שונאינו בתגלית המרעשה, **שדם יהודי אינו הפקר!**

אם האנטישמים יכנו תופעה זאת "עין תחת עין" נסכים להם. אם אנו רוצים להגן בגבורה על קיומנו הלאומי-היסטורי, מוכרחים אנו לפרקים לפרש את הכתוב "עין תחת עין" כצורתו. הרבה עיניים אבדנו במשך גלותנו המרה מפני שלא שילמנו מכה תחת מכה. הגיע הזמן שנקיים את החוק של "עין תחת ין" כפשוטו. בטוחני, שהכול מכירים בי, שאני מהמאמינים בתורה שבעל פה, ולגבי אין ספק, שהפסוק מכוון כלפי תשלומי ממון, כפי פירושה של ההלכה. אבל ביחס למופתי ולנאצר הייתי דורש כי נפרש את הכתוב "עין תחת עין", משמעותו המילולית - לקיחת העין הממשית! אל תשימו לב למליצותיהם הממותקות של מתבוללים ידועים ושל כמה סוציאליסטים יהודים, העומדים במרדס, החושבים שהם חיים עוד בביאליסטוק, בריסק ומינסק של שנת 1905, והדורשים בריש-גלי כי נקמה נאסרה לישראל בכל מקום, בכל זמן ובכל הנסיבות. הבל הבלים! אסורה היא הנקמה כשאין לה מטרה, אבל אם מתרוממים על ידיה להגנה עצמית, הרי היא זכותו האלמנטארית של האדם באשר הוא אדם לנקום את נקמתו. התורה למדה אותנו שתמיד מותר לו לאדם, וגם חובתו הקדושה היא להגן על עצמו. בפרשת "אם במחתרת ימצא הגנב" קובעת היא מסמרים להלכה כי לא רק על חייו אלא גם על רכושו רשאי הוא להגן. אם הגנב, שבא לקחת את ממונו של בעל הבית, מזים לרוצחו נפש במקרה שבעל הרכוש לא ימלא את דרישתו - מותר לו, לבעל הבית, להתקומם נגד החוטא ולהרגו. לא לחינם מספרת התורה על שני גיבוריה הגדולים, אברהם ומשה, שלקחו חרב בידם להגן על אחיהם - "וירק את חניכיו", "ויך את המצרי". התנהגות זו אינה סותרת את עקרון החסד והרחמים. להפך: יחס סביל, ללא הגנה עצמית, עלול לגרום לפעמים לאכזריות הנוראה ביותר. "ואכבדה בפרעה ובכל חילו וידעו מצרים כי אני ה' - לא ביקש הקב"ה כבוד ופרסום! רצונו היה, שפרעה, בן דורו של משה, ידע, שעליו לשלם מחיר רב בעד גזירת "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו". וגם עכשיו חפצו הוא כי דם נערים יהודים שנרצחו בהתפללם שמונה עשרה, יוקם. בהכותו את מצרים רצה הקב"ה להפגין כי דם ישראל הוא דבר שיש לו תובעים תמיד. מן הצורך לשכנע עוד כיום לא רק את העריץ של מצרים אלא גם את נהרו המתחסד, את משרד החוץ בלונדון ובעלי "המוסר" באו"ם, כי יש בעלים לדם ישראל. לפיכך, כמה מגוחך הוא הדבר, כשרוצים להוכיח לנו, שעלינו לסמוך על הצהרת שלוש המעצמות הנותנות ערובה לסטטוס-קוו. הלא יודעים אנו כולנו מן הניסיון איזה ערך יש לדברי משרד החוץ הבריטי ולידידותם של פקידים ידועים במשרד החוץ שלנו. ובכלל, כמה אבסורדית היא הדרישה שעם כולו יהיה תלוי בחסדי אחרים, ויהיה נטול אפשרות הגנה עצמית. כבודו של כל ציבור, ככבודו של כל יחיד, מתבטא באפשרות הגנה על חייו וכבודו. עם שאינו יכול לשמור על חירותו ומנוחתו, איננו חופשי ועצמאי. לשון הגאולה השלישית היא: "וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדולים". ברוך שהחיינו לזמן הזה, שיהודים יש בכוחם - בעזרת השם - להגן על עצמם. אל נשכח, כי הרעל של האנטישמיות ההיטלראית שעשתה את היהודי כדגי הים המופקרים לכל, עדיין מחלחל בבני דור זה שהסתכלו בשוויון נפש במחזה בלהות של חניקת מליונים בתאי הגז כבתופעה רגילה שאין להרהר אחריה כלל. האנטיסטיס לסם מוות כזה שהרעיל את המוחות וטמטם את הלבבות, הוא נכונות מדינת ישראל להגן על דמי בניה-בניה. קול דודי דופק!

הדפיקה השישית, שגם ממנה אל נסיח את דעתנו, נשמעה בשעת פתיחת שערי הארץ.

יהודי הנס מארץ אויב יודע עכשיו כי יכול הוא למצוא מקלט בטוח בארץ אבות. זוהי תופעה חדשה בדברי ימינו. עד הנה אוכלוסי ישראל כשהיו נעקרים ממקומם, נדדו במדבר העמים מבלי למצא מחסה ומעון בארץ אחרת. בעטיה של סגירת שערים בפני גולים ונודדים באה כליה על שבטי ישראל. עתה נשתנה המצב. כשאומה פלונית מפליטה את המיעוט היהודי מתוכה, המגורשים מכוונים את צעדיהם ציונה, והיא קולטת את בניה כאם רחמניה. עדים היינו כולנו להתנחלות יהודי המזרח בארץ במשך השנים האחרונות. ומי יודע למה היו צפויים אחינו אלה בארצות מושבותיהם, לולא ארץ ישראל שהביאה אותם באוניות ובמטוסים אליה. לו קמה מדינת ישראל לפני השואה ההיטלראית, מאות אלפי יהודים היו ניצולים מתאי הגז והכבשנים. פלא המדינה בושש קצת לבא, ובעטיו של איחור פעמיו הוצאו להריגה אלפים ורבבות מישראל. ברם עכשיו, כשתמה שעת הסתר פנים, נתנה האפשרות ליהודים הנתלשים ממקומותיהם להשתרש בארץ הקודש. אל יהיה הדבר הזה קל בעינינו! קול דודי דופק!

...

מה היתה תגובתנו לקול הדוד הדופק, לשפע חסדו ופלאיו? הירדנו ממשכבינו ופתחנו מיד את הדלת, או המשכנו לנוח כרעיה ההיא, והתעצלנו לרדת ממיטתנו? - "פשטתי את כותנתי - איככה אלבשנה? רחצתי את רגלי- איככה אטנפם?"... איך אמר החבר למלך הכוזרים? "הובשתני, מלך כוזר!.. ואין דבורנו, השתחוה להר קודשו... אלא כצפצוף הזרזיר". האין אנו שומעים בחרדתנו לביטחון ולשלום ארץ ישראל בימינו את דפיקת הדוד המתחנן לרעיה שתיתן לו להיכנס? הוא דופק כבר למעלה מחמש עשרה שנים ועוד לא נענה כראוי, ובכל זאת הוא מוסיף לדפוק. לאושרנו נחלתנו שפרה עלינו, הדוד לא נשא פנים לרעיה האהובה, אבל חונן הוא אותנו. דודה דפק באותו לילה בפתח אוהלה רק שעה קלה ונעלם, בעוד שבנוגע אלינו הוא מגלה סבלנות יתירה: זה חמש עשרה שנים שדופק הוא והולך. הלוואי, ולא נחמיץ את השעה!